

Kristianstad
University
Sweden

Med relationen som grund

Att möta elever med NPF och motverka skolfrånvaro

Linda Plantin Ewe

1

Bakgrund

- Ma/No lärare
- Specialpedagog
- Universitetsadjunkt i specialpedagogik
- Universitetslektor i specialpedagogik

Kristianstad
University
Sweden

2

2

Forskningsintresse

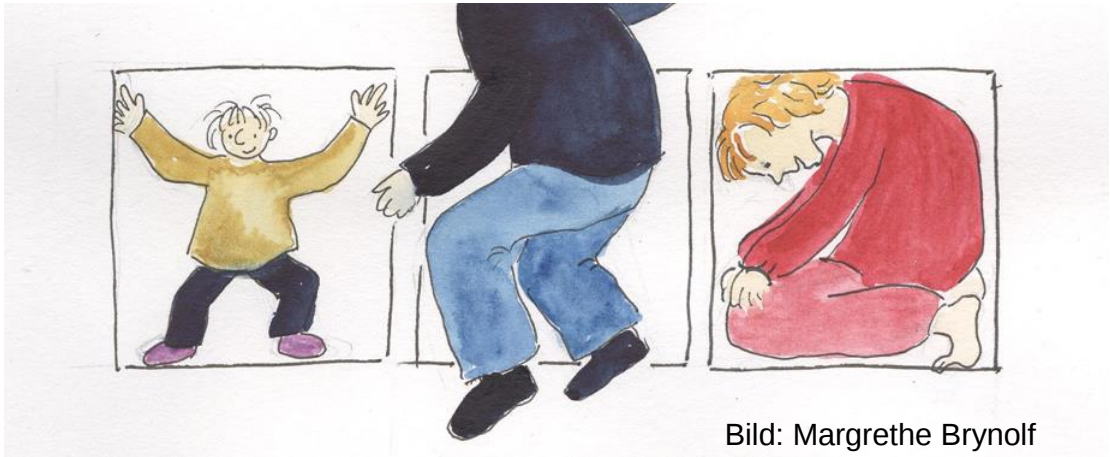

Bild: Margrethe Brynolf

3

3

**”Det finns ingen som orkar med
mig i längden”**

(”Johan” 12 år)

4

4

Skolfrånvaro

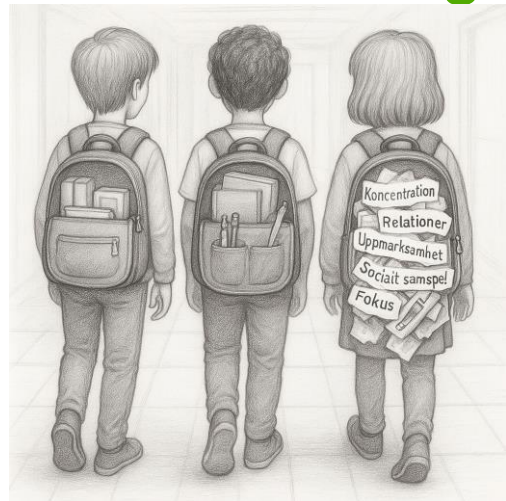
79 % av eleverna har någon form av frånvaro kopplad till sin funktionsnedsättning

Viktigaste faktorerna för en fungerande skolsituation

- Goda relationer till vuxna i skolan (69%)
- Fungerande anpassningar och stöd (59%)
- Goda relationer till klasskamraterna (47%)

En osynlig funktionsnedsättning

7

7

Våra relationer formar de vi blir

- Vi är relationella varelser - våra identiteter formas i samspel med andra.
- Vi blir de vi blir i responsen vi får från andra för oss viktiga personer i vår närhet

8

8

Lärar-elevrelationen (LER)

- Lärare som en signifikant viktig vuxen
- LER – en förutsättning för elevers lärande
- LER – en skyddsfaktor för elever i riskzonen
- Ansträngda LER ökar risken för kamratavvisande

(ex., Ansari et al., 2020; Ewe, 2019; Ewe & Fjellner Pihl, 2024)

9

9

Lärar-elevrelationen (LER)

”Med andra ord innefattar rollen som lärare en unik position. En position som innebär stora möjligheter men också ett enormt ansvar då lärarens handlingar kan få en avgörande betydelse för elevernas fortsatta utveckling, socialt såväl som akademiskt.”

(Ewe, 2024)

10

10

Relationsskapande

- En utmanande del av läraruppdraget
- Något som det undervisas förhållandevis lite om i lärarutbildningar
- Känslor av ensamhet

(Ewe & Fjelkner Pihl, 2024; Skibsted & Matthiessen, 2016; Strachan, 2020)

11

11

LER och elever med NPF

- Begränsad forskning
- Ansträngda relationer
- Fokus på status på relationen snarare än hur den kan utvecklas

(Blacher et al. 2014; Ewe, 2019)

12

12

Lärares perspektiv

- Mer konflikter
- Mindre emotionell närhet
- Mindre samarbete
- Lättare att acceptera pojkars beteenden
- Mindre focus på undervisningsinnehållet
- Mer negativa tillsägelser

(ex., Blacher et al., 2014; Ewe, 2019; Rogers et al., 2015; Nucifora and Walker 2021)

13

13

Elevperspektiv

- Känslor av avvisande- trigger
- Genusspecifika skillnader
- Värdesätter lärare som dels har kunskap om funktionsnedsättningen, dels ser och bemöter dem som unika individer
- Önskar att lärare förstår att de ofta inte agerar "dåligt" med flit.

(ex., DeShazer et al., 2023; Ewe 2019; Gwernan-Jones et al. 2016)

14

14

Vad utmärker skickliga lärare?

- Ledarskapskompetens
- Didaktisk kompetens
- Relationskompetens

(Nordenbo et al., 2008)

15

15

Hur kan lärares relationskompetens förstås?

16

16

Relationskompetensmodellen

- Kommunikativ kompetens

(Aspelin 2018; Aspelin & Jönsson, 2019)

17

17

Relationskompetensmodellen

- Kommunikativ kompetens
- Differentieringskompetens

(Aspelin 2018; Aspelin & Jönsson, 2019)

18

18

Relationskompetensmodellen

- Kommunikativ kompetens
- Differentieringskompetens
- Socioemotionell kompetens

(Aspelin 2018; Aspelin & Jönsson, 2019)

19

19

En kompetens som går att lära ut?

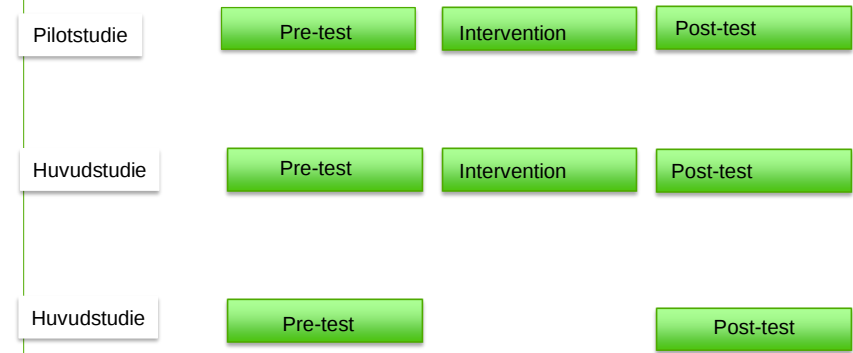
- Kan lärares förståelse av relationskompetens utvecklas genom videobaserade interventioner?
- Om så är fallet, kommer detta att förändra lärarnas syn på relationen till sina elever - med och utan NPF?
- Om så är fallet, kommer detta att förändra deras interaktion med eleverna i praktiken?

20

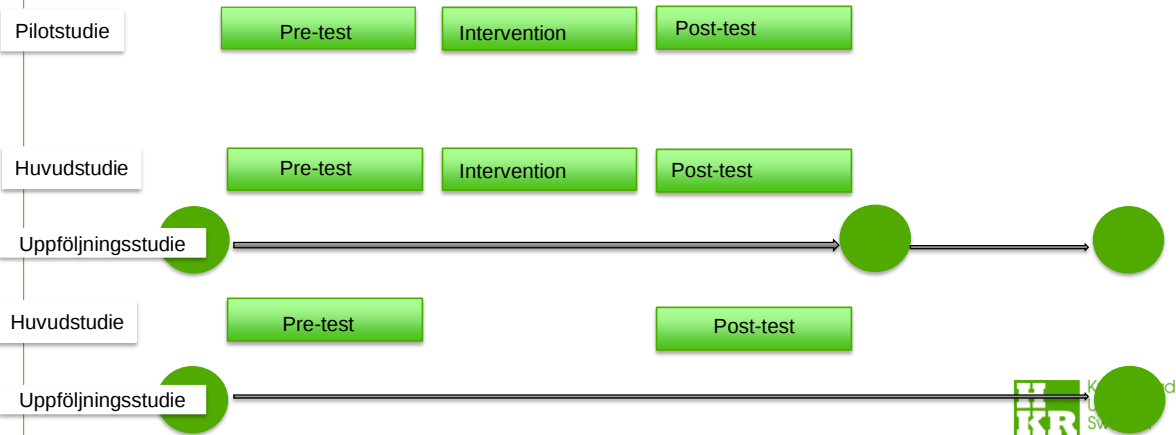
20

Design

21

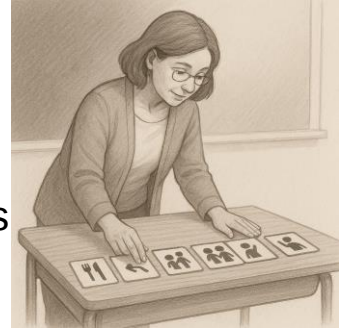
Design

22

Lärares förförståelse

- INTRApersonellt perspektiv
- Relationskompetens som en kompetens inneboende i läraren

Fokus

- Verbala aspekter
- En generell förståelse för funktionsnedsättningen

(Ewe, 2020; Ewe & Aspelin, 2021)

23

23

Efter interventionen

- INTERpersonellt perspektiv
- Relationen som situerad i interaktionen

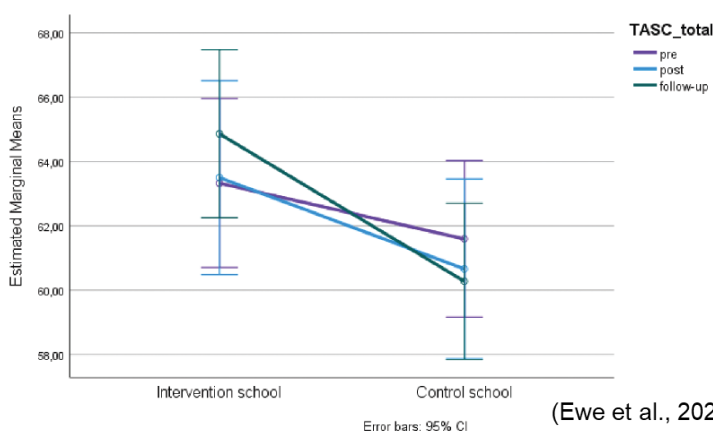
24

24

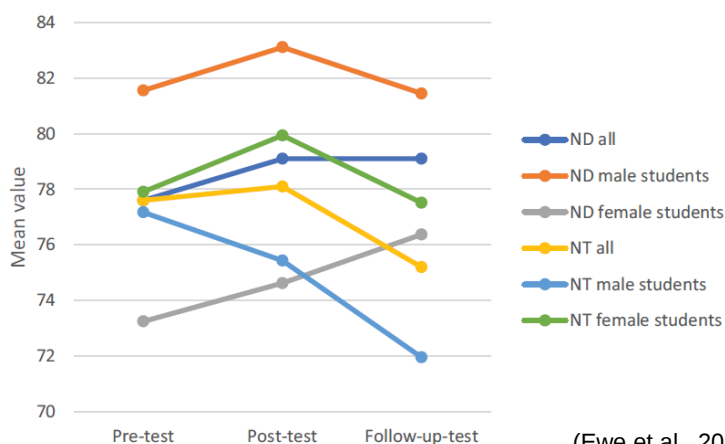
Efter interventionen

- INTERpersonellt perspektiv
- Relationen som situerad i interaktionen
- Förståelse för att kunskap om funktionsnedsättningen är viktig men att den inte kan "stå på egna ben"
- Sensitivt uppfatta och respondera på elevers signaler
- Identifiera de egna känslomässiga reaktionerna
- Pendlande fokus

Leder förändringar i förståelse till förändringar i synen på relationen till eleverna i praktiken

Leder förändringar i förståelse till förändringar i interaktionen?

27

Slutsats

- Lärares förståelse för relationskompetens är inte bara en personlig egenskap utan kan förbättras genom medvetna insatser.
- En ökad förståelse av relationskompetens kan förändra lärares syn på relationen till sina elever
- En förändring i lärares uppfattning om relationen till sina elever kan leda till förändringar i interaktionen med elever i praktiken

28

Relationell beredskap

- Generell förståelse för funktionsnedsättningen
- Specifik förståelse för eleven som unik individ i relation till läraren
- Sensitivt fånga upp och respondera på elevens signaler
- Identifiering och erkännande av egna emotionella reaktioner
- Pendlande fokus

29

29

Utveckla relationell beredskap

- Etablera en gemensam relationsspråklig praktik i kollegiet
- Avsätt tid för gemensamma diskussioner om autentiska relationella händelser
- Främja konstruktiva diskussioner om känslor
- Ta bort stigma genom öppenhet
- Ta hjälp av kollegor som relationella bryggare
- Handlingsplan för svåra känslor
- Relationsarbete som ett alltid närvarande utvecklingsarbete

30

30

Vad kan vi göra

- på eleven!
- Visa eleven uppskattning
- Var personlig
- Var här och nu i mötet
- Var medveten om vad du utstrålar och hur det påverkar - inte endast den enskilde eleven utan även klasskamraterna
- Gör eleven delaktig – vem är det egentligen som ges tolkningsföreträde
- Relationskapital

31

31

Tack!

Linda Plantin Ewe

linda.plantin_ewe@hkr.se

32

32